

**Votaziun dal pievel dals
10 da zercladur 2001**

Explicaziuns
dal cussegl federal

1 Lescha militar
(armament)

2 Lescha militar
(instrucziun)

3 Artitgel d'investgients

Objects da la votaziun

1

Emprim project

Midada da la lescha federala davart l'armada e l'administraziun militar (armament)

2

Segund project

Midada da la lescha federala davart l'armada e l'administraziun militar (collavuraziun en l'instrucziun)

3

Terz project

Conclus federal davart l'abrogaziun dal duair d'approvaziun per crear uestgieus

Commembers da l'armada che sa participeschan a servetschs per promover la pasch duain en cas da basegn pudair vegnir armads sco unitad entira. Uschia pon els sa proteger sezs ed ademplir lur incumbensa. La participaziun a tals servetschs è facultativa. Per la Svizra vegnan en dumonda tals engaschaments suletta-main cur ch'igl exista in mandat da la ONU u da la OSCE. La lescha escluda la participaziun da truppas svizas ad acziuns da cumbat per sfurzar la pasch.

Explicaziuns 4–11
Text da votaziun 6

Sin il sector da l'instrucziun militar collavura la Svizra dapi onns cun auters stadis. Las proceduras duain uss vegnir organisadas da nov: Las cumpetenzas per cuvegnas davart l'instrucziun da truppas svizas a l'exteriur u da truppas estras en Svizra sco er davart exercizis communabels cun truppas estras vegnan simplifitgadas. A medem temp obtegnan noss commembers da l'armada a l'exteriur ina meglra protecziun legala.

Explicaziuns 12–17
Text da votaziun 14

Il cussegl federal ed il parlament proponan al pievel ed als chantuns d'eliminar senza substituziun l'artitgel d'uestgjeus da la constituziun federala. Quest artitgel pretenda l'approvaziun da la confederaziun per crear uestgjeus. El è in relict dal cumbat cultural dal 19. tschientaner e s'oppona als princips fundamentals da nossa constituziun.

Explicaziuns 18–21
Text da votaziun 22

Emprim project

Midada da la lescha militarara (armament)

1

■ La dumonda da la votaziun sa cloma:

**Vulais Vos acceptar la midada dals
6 d'october 2000 da la lescha davart
l'armada e l'administraziun militarara
(armament)?**

Il cussegl nazional ha approvà il project
cun 109 cunter 59 vuschs, il cussegl dals
chantuns cun 38 cunter 2 vuschs.

Il pli important en furma concisa

■ Engaschament per la pasch

La Svizra ha ina politica da segirezza ch'è sa cumprovada. Ella s'engascha er per la segirezza, la stabilitad e la pasch ultra da ses cunfins. Per quest intent engascha ella gia dapi intgin temp er per sunas militaras, per exempel a Corea ed en la Bosnia-Herzegovina.

■ Protecziun per commembers da l'armada

En la lescha militara duai uss vegnir eliminada ina mancanza. Servetschs en territoris nua che la pasch sto l'emprim vegnir creada n'èn betg adina senza privel. Fin uss han pudì vegnir armads be singuls commembers da l'armada. Ultra da quai han las truppas svizras adina stui sa laschar proteger e segirar da truppas estras. Quai duai vegnir midà: Il project pussibilitescha d'armar in'entira unitad, sche la situaziun da segirezza sin il lieu pretenda quai.

■ Premissas clerass per servetschs armads

Sulettamain la Svizra decida, sche, co e per quant temp ch'ella sa participescha als servetschs per promover la pasch. Servetschs armads vegnan en dumonda be sut tschertas kundiziuns: I dovra ina incumbensa da la ONU u da l'Organisaziun per la segirezza e la collavuraziun en l'Europa (OSCE). La participaziun ad acziuns da cumbat per sfurzar la pasch è escludida. La participaziun a tals servetschs è anc adina facultativa per tut ils pertutgads. Ils servetschs ston vegnir

approvads da l'assemblea federala, sch'ins engascha pli che 100 commembers da l'armada u sch'il servetsch dura pli ditg che trais emnas. I sa chapescha da sasez ch'ì na sa tracta qua mai d'acziuns da cumbat u da servetschs offensivs.

■ Pertge il referendum?

In comité da politica da pasch, al qual fa part tranter auter er la Gruppa per ina Svizra senz'armada (GSsA), e l'Acziun per ina Svizra independenta e neutrala (ASIN) han prendi il referendum cunter il project. Els teman surtut che la Svizra s'avischinia uschia a la NATO e pudess vegnir involvida en guerras.

■ Posiziun dal cussegl federal e dal parlament

L'interess da la Svizra è quel da s'engaschar per la pasch internaziunala e da duvrar mintgamai ils meds ils pli effizients. Agid civil po savens be vegnir prestà, sch'ins ha creà in minimum da segirtad cun meds militars. Auters stadis neutrals considereschan tals servetschs sco chausa evidenta, e quest engaschament n'ha er betg fatg donn a lur neutralitad.

Text da la votaziun

Lescha federala davart l'armada e l'administraziun militar (Lescha militar, LM) (Armament)

Midada dals 6 d'october 2000

1

L'assemblea da la Confederaziun svizra,
avend gi invista da la missiva dal cussegl federal dals 27 d'october 1999¹,
concluda:

I

La lescha militar dals 3 da favrer 1995² vegn midada sco suonda:

Ingress

sa basond sin ils artitgels 18–22, 45bis e 69 da la constituziun federala³,

...

Art. 66 Premissas

¹ Servetschs per promover la pasch pon vegnir ordinads a basa d'in mandat da la ONU u da la OSCE. Els ston correspunder als princips da la politica cun l'exteriur e da la politica da segirezza da la Svizra.

² Servetsch per promover la pasch vegn prestà da personas u truppas svizras ch'èn vegnidas instruidas spezialmain per quest intent.

³ L'annunzia per la participaziun ad in'operaziun per sustegnair la pasch è facultativa.

Art. 66a Armament, servetsch

¹ Il cussegl federal determinescha en il cas singul l'armament ch'è necessari per proteger las personas e las truppas engaschadas tras la Svizra sco er per ademplir lur incumbensa.

² La participaziun ad accziuns da cumbat per sfurzar la pasch è escludida.

Art. 66b Cumpetenzas

¹ Il cussegl federal è cumpetent d'ordinar in servetsch.

² Il cussegl federal po concluder las cunvegns internaziunalas necessarias per realisar il servetsch.

³ Sch'il servetsch duai esser armà, consultescha il cussegl federal ordavant las cumissiuns da politica cun l'exteriur e da politica da segirezza da domaduas chombras.

⁴ L'assemblea federala sto approvar in servetsch armà, sch'i vegnan engaschads per quest pli che 100 commembers da l'armada u sch'el dura pli ditg che trais emnas. En cas urgents po il cussegl federal dumandar posteriurmain l'approvaziun da l'assemblea federala.

II

¹ La preschenta lescha è suttamessa al referendum facultativ.

² Il cussegl federal fixescha l'entrada en vigur.

¹ BBI 2000 477

² CS 510.10

³ A questas disposiziuns correspundan ils artitgels 40 alinea 2, 58-60 e 118 da la constituziun federala dals 18 d'avrigl 1999

Ils comités da referendum fan valair:

Plirs comités han prendì il referendum cunter il project. La «Acziun per ina Svizra independenta e neutrala» (ASIN) ha rimnà circa 61500 suttascripziuns. Ella è da la sequenta opiniun:

«Nagins schuldads svizzers a l'exteriur!

La Svizra ha ina tradiziun umanitara autamain respectada. Sin la basa da la neutralitad svizra è naschì il Comité internaziunal da la Crusch cotschna. Noss pajais ademplescha sias obligaziuns umanitaras sin differenta maniera. Tar l'uschenumnà «project d'armament» *na sa tracti betg* dal fatg d'armar in pau ils schuldads svizzers a l'exteriur per ch'els possian sa defender. I va per la participaziun a guerras d'auters pajais e finalmain per l'entrada en la NATO. Quest gieu privlus cun la guerra s'oppona a nossa neutralitad permanenta ed armada. Tgi che schluppetta daventa partida. Noss schuldads fissan marionettas dirigidas dals interess da las pussanzas grondas. Il burgais svizzer è a medem temp schuldà en nossa armada da resistenza. El sto esser pront da sacrificgar en cas da basegn sia vita per noss pajais. Ma ins na fa betg termagls cun la guerra: Da las guerras estras turnan a chasa figlias e figls blessads e morts. Pertge? Il «project d'armament» sto vegnir refusà, per ch'ì vegnia impedida ina midada da direcziun sbagliada sin il sector da la politica da segirezza. Er en il futur sto la Svizra neutrala prestar agid umanitar tras personas civilas. Nossa tradiziun da pasch da 200 onns na dastga betg ir a perder. Nus na vulain ni in'entrada en la NATO ni ina connexiun cun la NATO.»

Il «Comité da referendum per politica da pasch» ha rimnà circa 55000 suttascripziuns ed argumentescha sco suonda:

«Solidarità empè da schuldads

Cun la revisiun da la lescha duai vegnir cuntinuada l'avischinaziun da l'armada svizra a la NATO. Fin uss è l'armament da schuldads svizzers a l'exteriur sulettamain stà permiss per la protecciun da sasez. La nova lescha prevesa il diever da tut las armas – senza excepziuns. Er la limitaziun a servetschs per mantegnair la pasch vegniss abrogada. En il futur fiss schizunt pussaivla la participaziun ad acziuns militaras sut la direcziun da la NATO. Sche la nova lescha fiss stada en vigur gia l'onn 1991, avess la Svizra pudì sa participar a la guerra dal golf, abstrahà da la participaziun immediata ad acziuns militaras.

Nus pretendain da la Svizra ina contribuziun pli intensiva sin plaun internaziunal. Ella duai dentant s'engaschar per la reducciun dals motivs da conflict empè da sa basar sin in management militar da crisas. Quai vul dir: S'engaschar per relaziuns comercialas pli gistas, extender la cooperaziun al svilup, investir en l'elavuraziun civila da conflicts e finalmain in'entrada en la ONU. La revisiun da la lescha militar perencunter n'ha da far nagut cun solidarità.»

Posiziun dal cussegl federal

1

La participaziun a servetschs militars per promover la pasch serva als interess da noss pajais. Ella cumplettescha noss engaschament civil per la pasch, correspunda a nossa politica da segirezza ed è senz'auto compatibla cun la neutralitad. Las personas militaras che sa participeschan voluntariamain a tals servetschs duain pudair sa proteger ed ademplir lur incumbensa. La controlla tras il parlament è garantida. Il cussegl federal recumonda il project surtut per ils sequents motivs:

■ Agen interess e solidaritad

Nossa participaziun a servetschs per promover la pasch gida a terminar conflicts ed a stabilisar la situaziun. Tras quai èsi main probabel ch'i vegn a dar pli gronds moviments da fugia che cuntanschan finalmain er la Svizra. Sche nus gidain a reducir crisas e conflicts, reducin nus la ristga d'ina extensiun che periclitass militarmain er la Svizra. Igl è ultra da quai in'expressiun da nossa solidaritad che nus ans participeschian cun tut ils meds adattads a la promoziun da la pasch. Perquai na dastga la Svizra betg sa restrenscher a contribuziuns civilas ed umanitaras per promover la pasch. La solidaritad vivida – dapi intgin temp ina idea generala da nossa politica cun l'exteriur – è a lunga vista er noss interess.

■ Commembers da l'armada ston pudair sa proteger

Er sche commembers da l'armada sa participeschan voluntariamain a servetschs internaziunals per promover la pasch, han els il dretg d'ina protecziun pli gronda pussaivel. Per mintga servetsch – en cas da midadas da la situaziun er en il decurs d'in servetsch – vegni decidì davart il gener d'armament ch'è necessari. Tgi ch'è armà cunvegnentamain n'è betg en privel d'insumma vegnir attatgà. L'armament na serva dentant betg a sfurzar la pasch cun acziuns da cumbat offensivas: la lescha escluda quai expressamain. L'armament ha plitost la finamira ch'ils commembers

da l'armada possian sa proteger sezs ed ademplir lur incumbensa empè d'esser dependents da la protecziun tras truppas estras. En il Cosovo presta nossa SWISS-COY sustegn logistic, sto dentant vegnir protegida dal contingent austriac.

■ Nossa suveranità resta garantida

La Svizra decida er en il futur a moda cumpletamain independenta e suverana, sch'ella vul sa participar ad in servetsch internaziunal per promover la pasch u betg. Sch'ella sa decida en favur d'ina contribuziun militar per in servetsch, fixescha ella sezza, cun tge meds, per quant temp ed en tge rolla ch'ella s'engascha e sche quai duai succeder cun u senza armas. I na dat nagina cessiun da dretgs da suveranità a la NATO, la UE, la ONU u a la OSCE. I na sa tracta er betg d'in'entrada en la NATO.

■ La Svizra resta neutrala

Er la promoziun da la pasch cun agid dal militar s'accorda cun la neutralitad ed è nunproblematica, tant giuridicamain sco er politicamain. La participaziun a servetschs internaziunals na munta betg ch'ins sa maschaida en ina guerra a l'exteriur. Ella è in engaschament per la pasch e correspunda a las valurs che nus avain ensemen cun auters pievels. La participaziun da la Svizra a tals servetschs è be pussaivla, sche quels èn admiss dal dretg internaziunal e sch'igl è avant maun in mandat da la ONU u da la OSCE. Uschia succeda la participaziun en il spert da l'imparzialitad. Er ils auters stadis neutrals

da l'Europa – l'Austria, la Finlanda, la Svezia e l'Irlanda – mettan a disposiziun commembers armads da lur armada per servetschs internaziunals en favur da la pasch, e quai gia dapi intgin temp e senza indeblir perquai lur neutralitad.

■ Il parlament ha la controlla

Il parlament ha il dretg cumplain da cogestiu per decider davart in servetsch. Avant in servetsch armà sto il cussegl federal consultar las cummissiuns competentas dal cussegl naziunal e dal cussegl dals chantuns. En cas ch'in servetsch armà cumpiglia pli che 100 commembers da l'armada u dura pli che trais emnas, è necessaria l'approvaziun da l'assemblea federala per il servetsch – en il cas normal avant in servetsch, en cas urgents posteriurmain. Il cussegl federal po pia engaschar en atgna cumpetenza maximalmain 100 commembers armads da l'armada, e quai per maximalmain trais emnas. Uschia è garantida ina controlla parlamentara complessiva.

Per tut quests motivs recumandan il cussegl federal ed il parlament d'approvar la revisiun parziala da la lescha militar concernent l'armament.

Promoziun civila e militara da la pasch sa cumpletan

La promoziun militara da la pasch na fa nagina concorrenza als meds civils che la Svizra dovra per promover la pasch. Quai sa mussa surtut en il Balcan. Anc durant la guerra en il Cosovo ha la Svizra prestà agid immediat; l'agid sin il lieu ha gù prioritad absoluta. En l'Albania, la Macedonia ed en il Cosovo ha la Svizra gidà a dar alloschi a fugitivs ed a proveder quels cun rauba d'agid.

Las activitads civilas da la Svizra en il Balcan

Sustegnair la OSCE: Circa 25 Svizzers s'occupan sin incumbensa da la OSCE cun la protecciun e la promoziun dals dretgs umans, la democratisaziun, la promoziun da partidas politicas e la societad civila, la creaziun da medias independentas e la preparaziun d'elecziuns.

Sustegnair la ONU: Ulteriurs tschintg experts svizzers lavuran per la missiun da la ONU en il Balcan.

CIVPOL: En acziuns da la OSCE e da la ONU en il Cosovo ed en la Bosnia-Herzegowina è la Svizra preschenta cun 17 observaturs civils dal corp da guardias da cunfin e da differents corps da polizia (Civilian Police Monitors, CIVPOL)

Represchentanza en la Macedonia ed en il Cosovo: Cun l'avertura d'ina ambassada svizra a Skopje (Macedonia) l'onn 2000 ha la Svizra rinforzà sia preschientscha en la regiun. En il Cosovo represchenta la delegaziun svizra numerus interess che resultan da l'engaschament sin il lieu.

Agid umanitar: Anc durant il conflict dal Cosovo ha la Svizra construi champs per fugitivs e furnì material, medicaments e victualias. Suenter la fin da la guerra han ins rinforzà l'agid umanitar.

Program «Cash for Shelter»: Famiglias ospitadas en la regiun dattan alloschi a fugitivs e vegnan indemnisadas. Enfin uss han profità pli che 40000 fugitivs da quest program.

FOCUS: Cun FOCUS vegnan sustegnids programs da construcziun, la reconstrucziun da scolas sco er examinaziuns davart la procedura da deminar.

TV Cosovo: La OSCE ha nominà in Svizzer sco secretari general per la staziun da TV Cosovo.

Radio Blue Sky: Dapi il fanadur 1999 sustegna la Svizra l'emettur da radio local «Blue Sky» a Pristina.

Servetschs per promover la pasch da l'armada svizra

En l'armada svizra han servetschs internaziunals per promover la pasch ina lunga tradiziun. Dapi la fin da la guerra freida ha la Svizra rinforzà il servetsch da meds militars per la pasch internaziunala.

Corea dal nord/Corea dal sid: Avant stgars 50 onns, l'onn 1953, han ins tramess per l'emprima giada schuldads voluntaris da l'armada svizra al cunfin tranter la Corea dal nord e la Corea dal sid. Lur incumbensa èsi da survegliar questa lingia d'armistizi.

Namibia: La Svizra ha sustegnì 1989 e 1990 la transiziun da Namibia a l'indipendenza cun in'unitad sanitaria da circa 150 persunas.

Sahara occidentala: Da 1991–1994 è medemamain stada activa en la Sahara occidentala in'unitad sanitaria da circa 50 persunas.

Bosnia-Herzegowina: Circa 55 commembers da l'armada svizra han sustegnì en la Bosnia-Herzegowina la lavur da la OSCE durant ils onns 1996 fin 2000.

Operaziun «ALBA»: Durant la crisa dal Cosovo ha sustegnì in detaschament da helicopters da l'armada svizra da l'avrigl fin il fanadur 1999 l'autcommissariat da las Naziuns unidas per ils fugitivs (UNHCR) da la ONU cun trais super-pumas, faschend transports aviatics. A quest'operaziun eran participads en media 50 schuldads voluntaris da l'armada svizra.

Cosovo: En il Cosovo prestan dapi il fanadur 1999 circa 160 schuldads in servetsch en favur da la pasch e la stabilitad.

Ultra da quai metta la Svizra a disposiziun da las Naziuns unidas persunas cun la funcziun d'*observaturs militars*. Quels observaturs gidan a controllar che cunvegnientschas d'armistizi vegnian respectadas. Da preschent sa chattan observaturs militars svizzers en il Proxim Orient, en la Croazia, en la Georgia, en il Congo ed al cunfin tranter l'Etiopia ed Eritrea. Pli baud hai ultra da quai dà servetschs en autras parts da la Ex-Jugoslavia ed en l'Asia centrala (Tadschikistan).

Plinavant metta l'armada a disposiziun *persunas singulas* per servetschs en ils quartiers principals da la ONU e la OSCE ed er per servetschs da guerra da quellas organisaziuns.

Segund project

Midada da la lescha militar (collavuraziun en l'instrucziun)

2

■ **La dumonda da la votaziun sa cloma:**
Vulais Vus approvar la midada dals
6 d'october 2000 da la lescha federala
davart l'armada e l'administraziun
militara (collavuraziun en l'instrucziun)?

Il cussegl nazional ha approvà il project
cun 126 cunter 46 vuschs, il cussegl
dals chantuns cun 38 cunter 0 vuschs.

Il pli important en furma concisa

■ Instrucziun moderna ed effizienta

La defensiun naziunala resta centrala per nossa politica da segirezza. Ils commembers da l'armada ston vegnir instruids a moda pli buna e moderna pussaivel. En l'interess d'in diever spargnus dals meds sto l'instrucziun esser effizienta e tuttina cumplexsiva. Igl è sa mussà che la collavuraziun cun armadas amias è raschunaivla ed utila.

■ L'armada sto pudair exercitar

Numerus exercizis, surtut quels da l'aviatica e da las truppas da chars armads, na pon betg pli vegnir fatgs en Svizra. Quella è fermamain surbajegiada e fitg populada. Exercizis communabels cun partenaris esters gidan a l'armada a meglierar l'instrucziun. Quest gener da collavuraziun rinforza nossa independenza, e quai gist er sin il sector da la defensiun. Da quai na resultan naginas obligaziuns per il cas da guerra.

■ Simplifitgar la procedura, meglierar la protecziun legala

La finamira dal project èsi d'ina vart da simplifitgar la procedura: Il cussegl federal duai esser cumpetent da concluder cunvegnas generalas davart la collavuraziun en l'instrucziun cun in tschert stadi. Ils detagls technics ed administrativs duain dentant vegnir reglads dal DDPS. A medem temp duain commembers da l'armada svizra a l'exteriur avair ina protecziun legala pli gronda pussaivel. Quai è dentant be pussaivel sin ina basa reciproca: Er schuldads esters ch'absolvan en Svizra

ina instrucziun militar ston avair ils medems dretgs.

■ Pertge il referendum?

L'acziun per ina Svizra independenta e neutrala (ASIN) ha prendì il referendum cunter questa revisiun. Ella è surtut da l'avis che la collavuraziun en l'instrucziun militar saja in pass vers in'avischinaziun a la NATO u schizunt vers in'entrada en la NATO che cuntrafetschia a la neutralitad; ella sa defenda cunter la preschienttscha da schuldads esters en Svizra.

■ Posiziun dal cussegl federal e dal parlament

Il cussegl federal ed il parlament èn persuadids che la nova reglamentaziun da la collavuraziun cun l'exteriur sin il sector da l'instrucziun militar saja materialmain stringenta, gista pertutgant la politica da segirezza e nunproblematica concernent il dretg da neutralitad. Senza desister da la neutralitad e la suveranitad pon ins far experientschas indispensablas. Da quai profitan domaduas varts. Exercizis communabels n'han da far nagut cun in'avischinaziun ad in patg militar sco la NATO u schizunt cun in'entrada en la NATO. Tals pass na stattan betg en discussiun.

Text da la votaziun

Lescha federala davart l'armada e l'administraziun militar (Lescha militar, LM) (Collavuraziun en l'instrucziun)

Midada dals 6 d'october 2000

L'assemblea federala da la Confederaziun svizra,
avend gi invista da la missiva dal cussegl federal dals 27 d'october 1999¹,
concluda:

I

La lescha militar dals 3 da favrer 1995² vegn midada sco suonda:

Ingress

sa basond sin ils artitgels 18–22, 45bis e 69 da la constituziun federala³,

...

Art. 48a Instrucziun a l'exteriur u ensemen cun truppas estras

¹ En il rom da la politica cun l'exteriur e la politica da segirezza da la Svizra po il cussegl federal concluder convenziuns internaziunalas davart:

- a. l'instrucziun da truppas a l'exteriur;
- b. l'instrucziun da truppas estras en Svizra;
- c. exercizis communabels cun truppas estras.

² El po autorisar il departament federal da defensiun, protecziun da la populaziun e sport da concluder cunvegns en il rom da convenziuns tenor l'alineia 1 davart singuls projects d'instrucziun.

Art. 150a Convenziuns davart il status da commembers da l'armada

¹ Il cussegl federal po concluder convenziuns internaziunalas per reglar las dumondas giuridicas ed administrativas che resultan da l'engaschament temporar da commembers da l'armada svizra a l'exteriur u il segiurn da commembers d'armadas estras en Svizra.

² El po reglar ils sequents secturs a moda divergenta dal dretg vertent:

- a. la responsabladad en il cas da donn; ina reglamentaziun divergenta na dastga betg pregiuditgar la posiziun giuridica da persunas privatas en Svizra;
- b. la competenza da perseguitar acziuns puniblas e cuntravenziuns disciplinaras;
- c. l'import e l'export da material e d'objects d'equipament sco er material da stgaurar e carburants da truppas estras.

II

¹ Questa lescha è suttamessa al referendum facultativ.

² Il cussegl federal fixescha l'entrada en vigur.

¹ BBI 2000 477

² CS 510.10

³ A questas disposiziuns correspundan ils artitgels 40 alineia 2, 58-60 e 118 da la constituziun federala dals 18 d'avrigl 1999.

Il comité da referendum fa valair:

«Nagins schuldads esters en Svizra!

Tar il project concernent la «collavuraziun en l'instrucziun» sa tracti en emprima lingua d'ademplier basegns d'instrucziun millitara giustifitgads a l'exteriur. Ins ha gia concludi cunvegnas correspudentas, surtut per l'aviatica ed ils chars armads.

En vardad sa tracti tar la «collavuraziun en l'instrucziun» da crear in'armada svizra «interoperabla», q.v.d. in'armada che po e vul vegnir suttamessa a la NATO. Schuldads svizzers duain far exercizis communabels cun schuldads esters sut il cumond da la NATO, e schuldads esters duain exercitar lur mastergn da guerra er en Svizra. Questa via sbagliada sa basa sin la devisa absurda «segirezza tras cooperaziun», pia sin la faussa conclusiun che noss pajais possa garantir sia segirezza be anc en dependenza cun autras armadas.

Gia uss han chars armads da cumbat da la Frantscha fatg exercizis da tir sin la Wichlenalp. Pilots svizzers da F/A 18 emprovan d'emplenir il tanc en l'aria.

Cun il concept bizar da la «defensiun davantvart» duai l'armada svizra, ensemen cun la NATO, pudair far in eventual cumbat da defensiun 200–300 kilometers davent dal cunfin da noss pajais.

La suttamissiun a la NATO («interoperabilitad») da l'armada svizra duai vegnir accelepada cun sfurzar la lingua englaisa en stabs e curs d'uffiziers, cun ina doctrina militar communabla, concepts da servetsch communabels, cun la repartiziun «NATO-operabla» da l'armada svizra, cun armas identicas e material identic fin tar il cuplament dal char annex.

Cun questa «fraternitad militar» duai vegnir cuntanschi che l'armada po vegnir engaschada ensemen cun truppas da la NATO en territoris da conflict e da cumbat esters. La finamira a lunga vista è l'entrada en la NATO.

La midada da direcziun da l'armada da resistenza svizra a l'armada d'intervenziun ed a l'armada da NATO en format da giaglioffa stat en gronda cuntradicziun cun la neutralitad svizra e noss sistem da milissa.

Nus vegnissan implitgads en conflicts esters e guerras, e nossa tradiziun da pasch da 200 onns vegniss sacrificada. Las consequenzas fissan: damain segirezza.

Perquai: Nagins schuldads esters en Svizra! Na al project concernent la collavuraziun en l'instrucziun!»

Posiziun dal cussegl federal

2

La collavuraziun en l'instrucziun cun autras armadas è ina necessitad militar. Ella sto vegnir reglada a moda pli simpla ed effizienta pussaivel.

Per commembers da l'armada svizra che sa trategnan a l'exteriur sto vegnir garantida la meglra protecziun legala pussaivla. Il cussegl federal beneventa questa revisiun parziala da la lescha militar oravant tut per ils sequents motivs:

■ Profit da la collavuraziun en l'instrucziun militar

Noss'armada na po betg absolver en Svizra tut ils exercizis ch'èn necessari per cuntanscher il stadi da furmaziun necessari. Tar l'aviatica per exempel impedeschan adina dapli resalvas (aviatica civila, prescripziuns da canera, scumond da sgular durant la notg, scumond da sgols supersonics) in trenament effizient en il spazi d'aria. En auters pajais datti terren e stabiliments d'exercitar corrispondents. Per nus èsi da grond interess da pudair far diever da quels. Empè da pajar per il diever, purschain nus a noss partenaris implants moderns da l'armada svizra, per exempel simulaturs da chars armads e d'aviuns. La collavuraziun po er cumpigliar exercizis comunabels. Quels servan ad exercitar il stadi da furmaziun da noss'armada: Sche nus ans mesirain cun ils auters en pasch, ans pudain nus far in'idea da quai che noss'armada pudess prestar en il cas serius. Ina tala collavuraziun n'è betg nova. Ella è sa cumprovada. Desister dad ella vulesch dir che l'armada vegnia indeblida.

■ La guerra freida è passada

Ils stadis da l'Europa – e betg sulettamain da l'Europa occidentale – collavuran pli fitg che pli baud er sin il sector da l'instrucziun militar. Questa collavuraziun è daventada normalitad. Ella è gist uschè impurtanta e normala per il militar sco il barat internaziunal sin il sector da l'economia, l'industria u la perscrutaziun. I na

resultan naginas obligaziuns politicas u schizunt militar. La neutralitad na vegn betg indeblida, ma l'indipendenza militar da la Svizra vegn rinforzada tras in bun stadi d'instrucziun.

■ Reglamentaziuns simplifitgadas

Per la collavuraziun cun in stadi sin il sector da l'instrucziun militar sto mintgamai vegnir fatga ina cunvegna. Enfin uss n'ha il cussegl federal betg sulettamain concludì mintgamai ina cunvegna cun in tschert pajais davart la collavuraziun cumplessiva, mabain per mintga singula activitad. Questa lavur sa lascha reducir senza perder la controlla politica. Il cussegl federal è cumpetent per concluder las cunvegns da basa, il DDPS per reglar ils detagls technics. Concernent quels stadis, cun ils quals ins na po betg concluder ina cunvegna da basa, resta cumpetent il cussegl federal per approvar il singul project d'instrucziun.

■ Meglra protecziun legala

Commembers da l'armada duain avair ina protecziun legala optimala er a l'exteriur. Per quest intent duai il cussegl federal concluder cunvegns internaziunalas. La situaziun legala da commembers d'armada svizzers a l'exteriur e da schuldada estra che sa trategna temporarmain en Svizra per motivs d'instrucziun duai vegnir reglada sin basa reciproca. Quai pertutga tranter auter la responsabladad en cas da donns, la persecuziun d'acziuns puniblas e l'import e l'export da material e d'equipament. En quests secturs datti standards

internaziunals. Il cussegl federal duai vegnir autorisà da concluder talas cunvegns. Ils dretgs da personas privatas en Svizra na vegnan tras quai pregiuditgads en nagina maniera.

Per tut quests motivs recumondan il cussegl federal ed il parlament d'approvar la revisiun parziala da la lescha militar concernent la collavuraziun en l'instrucziun.

Terz project

Abrogaziun da l'artitgel d'investgjeus

3

■ **La dumonda da la votaziun sa cloma:**
Vulais Vos acceptar il conclus federal
dals 15 da december 2000 davart
l'abrogaziun dal duair d'approvaziun
per crear investgjeus?

Il cussegl naziunal ha approvà il project
cun 170 cunter 17 vuschs, il cussegl
dals chantuns cun 38 cunter 0 vuschs.

Il pli impurtant en furma concisa

■ Dal temp dal cumbat cultural

L'artitgel d'uestgjeus fixescha ch'ins po be crear uestgjeus cun l'approvaziun da la confederaziun. El è in relict dal temp dal cumbat cultural. En la constituziun federala da 1874 sa chattava el sper autras disposiziuns excepziunalas confessiunalas ch'èn dentant abrogadas: Il scumond da l'urden dals Gesuits, il scumond da fundar novas claustras e l'exclusiun da spirituals dal cussegl nazional. Oz è l'artitgel d'uestgjeus cumplettamain antiquà.

■ Discriminant e cunter il dretg internaziunal

La baselgia roman-catolica en noss pajais è dividida en sis uestgjeus che vegnan manads mintgamai d'in uestg. Uvestgs ed uestgjeus datti bain er en autras baselgias, ma l'artitgel d'uestgjeus sa drizza facticamain be cunter la baselgia roman-catolica. Tenor l'idea odierna è el perquai discriminant e violescha la libertad da religiun. Ultra da quai s'oppona el al dretg internaziunal.

■ Betg pli necessari per segirar la pasch

Ils artitgels excepziunals confessiunals èn vegnids introducids durant il 19avel tschientaner, perquai ch'ins temeiva privels per la quietezza e l'urden e perquai ch'ins vuleva evitar ina smanatscha da la pasch religiosa. Il motiv ch'ins ha exprimì 1874 per crear l'artitgel d'uestgjeus è dentant gia dapi decennis senza valur.

■ Discussiuns da plirs onns

Dapi onns hai dà stentas d'abrogar l'artitgel. Ins ha er ponderà l'abrogaziun en occasiun da la revisiun totala da la constituziun federala. Ins ha dentant er discutà sch'ins duai l'emprim concluder concordats (contracts) cun la sedia apostolica davart repartiziuns d'uestgjeus e sch'in artitgel da religiun general duai substituir l'artitgel davart ils uestgjeus. La gronda maiortad dal parlament è sa decidida per in'abrogaziun senza remplazzament.

■ Posiziun dal cussegl federal e dal parlament

L'artitgel d'uestgjeus violescha princips impurtants da noss stadi da dretg, perquai ch'el restrenscha senza basegn in dretg fundamental e tracta ina confessiun a moda differenta da las autras. La revisiun distgargia la constituziun d'ina prescripziun nunnecessaria che n'è betg pli actuala. Conclus organisatoris entaifer la baselgia na pericliteschan noss stadi en naginas manieras, e perquai na sto el er betg influenzer quels.

Posiziun dal cussegl federal

L'artitgel d'uestgjeus è la davosa disposiziun speziala confessiunala da la constituiun federala. El restrenscha senza basegn il dretg fundamental da la libertad da religiun. Ultra da quai è el discriminant e violescha il dretg internaziunal. Quest corp ester en nossa constituiun ed en noss stadi ch'èn obligads a proteger ils dretgs umans duai vegnir abrogà. Il cussegl federal beneventa l'abrogaziun da l'artitgel d'uestgjeus surtut per ils sequents motivs:

■ Restricziun nunmotivada da la libertad da religiun

L'artitgel d'uestgjeus, artitgel 72 alinea 3 da la constituiun federala, è in uffant dal 19avel tschientaner. En la constituiun federala da 1874 è el rivà tranter auter sco reacziun a l'emprova da crear in uestgjeu da Genevra senza avair consultà il stadi. Oz na pon ins betg pli motivar quest davos artitgel excepziunal confessiunal. L'artitgel d'uestgjeus restrenscha la libertad da religiun che tutga tar il center da noss urden giuridic. Oz na chattan ins betg pli ina motivaziun per ina tala restricziun, per exempel il quità per la quietezza e l'urden. Conclus davart crear uestgjeus e lur modificaziuns da territori èn chaussas da la baselgia. La Svizra sco stadi n'è betg periclitada, sch'ella lascha a las baselgias la libertad da decider sez davart lur organisaziuns, e quai senza restricziuns.

■ Intervenziun discriminanta

L'artitgel d'uestgjeus s'oppona cunter l'egualitad giuridica, sco ch'ella vegn garantida en la constituiun, ed ha perquai in caracter discriminant. El sa drizza praticain be cunter la baselgia roman-catolica. Tut las autras cuminanze da religiun pon reglar sez lur organisaziun interna. I n'è betg evident pertge che baselgias ch'èn divididas en uestgjeus na duain betg giudair la medema libertad d'organisaziun sco las baselgias che n'han nagins uestgjs.

■ Cuntravenziun cunter obligaziuns dal dretg internaziunal

La Svizra na protegia la libertad da religiun e l'egualitad giuridica betg sulettamain a basa da la constituiun federala. Ella è s'obliada er cun suttascriver duas cunvegnas internaziunalas – la convenziun europeica dals dretgs umans ed il patg internaziunal davart ils dretgs civils e politics – da garantir quests dretgs fundamentals. L'artitgel d'uestgjeus è incumpatibel cun quests dus contracts internaziunals.

■ Tractativas en il parlament

Il parlament ha discutà intensivamain davart l'artitgel d'uestgjeus. Tranter auter han ins er ponderà da mantegnair l'artitgel, fin che tut las dumondas concernent la repartiziun en uestgjeus èn regladas en concordats cun la sedia apostolica. Concordats èn dentant contracts tranter partenaris libers e na pon perquai betg vegnir sfurzads; ultra da quai èn primarain ils chantuns responsabels per quels. Er l'opposiziun da singulas gruppas entaifer la baselgia roman-catolica ha dà da discutir. Quels vulan pir dar si l'artitgel d'uestgjeus cur che la sedia apostolica dat dapli dretgs da cogestiun a las baselgias localas, surtut cur ch'i sa tracta da l'elecziun da l'uestg, ma l'artitgel na dat naginas raschuns giuridicas d'intervegnir. Dad auters è finalmain vegnì proponì da betg sulettamain abrogar l'artitgel d'uestgjeus, mabain da remplazzar quel tras in artitgel da religiun cumplessiv. Ma perquai che l'elavuraziun d'in tal artitgel da reli-

giun pudess svegliar novas emoziuns, han ils cussegls refusà quest'alternativa. Il cussegl dals chantuns ha approvà il project unanimamain, il cussegl naziunal cun gronda maioritad.

Per tut quests motivs recumondan il cussegl federal ed il parlament d'acceptar l'abrogaziun dal duair d'approvaziun per crear uestgjeus.

Text da la votaziun

Conclus federal davart l'abrogaziun dal duair d'approvaziun per crear uestgjeus

dals 15 da december 2000

L'assemblea federala da la Confederaziun svizra,
avend gì invista dal rapport da la cumissiun per la politica dal stadi dal cussegl
naziunal dals 25 da matg 2000¹
e da la posiziun dal cussegl federal dals 13 da settember 2000²,
concluda:

I

La constituziun federala vegn midada sco suonda:

Art. 72 al. 3

*Abrogà**

II

Quest conclus è suttemess a la votaziun dal pievel e dals chantuns.

*** L'alinea ch'è d'abrogar sa cloma:**

³ Uvestgjeus dastgan vegnir creads sulettamain cun l'approvaziun da la confederaziun.

¹ BBI 2000 4038

² BBI 2000 5581

PP
Spediziun postala

Spediziuns enavos
a la controlla d'abitants
da la vischnanca

Recumandaziuns a votantas e votants

Il cussegl federal ed il parlament recumondan a las votantas ed als votants da vuschar ils 10 da zercladur 2001 sco suonda:

■ **Gea** a la midada da la lescha federala davart l'armada e l'administraziun militar (armament)

■ **Gea** a la midada da la lescha federala davart l'armada e l'administraziun militar (collavuraziun en l'instrucziun)

■ **Gea** al conclus federal davart l'abrogaziun dal duair d'approvaziun per crear uvestgieus

Adressa internet da la confederaziun:
<http://www.admin.ch>